

Science fiction

Science fiction: en mere relevant og nærværende genre end nogensinde

Af Morten Tannert
& Mikkel Stausbøll

I stafetten mellem medarbejdere ved læreruddannelsen ses der denne gang nærmere på genren science fiction, og hvordan denne litteratur kombineres med det rationelle og videnskabeligt funderede og dermed kan forme nye ideer om mennesket og dets tilblivelse.

Science fiction (sci-fi) er litteratur om mulige verdener og fremtidige scenarier. Genren kombinerer fantastik med et rationelt, videnskabeligt funderet verdensbillede og kredser om et centralt idékompleks, som adskiller den fortalte verden fra virkeligheden – det som filosofen Darko Suvin kalder et 'novum'.

Selvom genren for mange forbindes med episke fortællinger om rumrejser, robotter og eksotiske rumvæsener, er sci-fi-litteraturen i virkeligheden mere fokuseret på, hvordan videnskab, teknologi og nye idéer kan forme mennesket og dets tilblivelse i verden.

I mødet mellem teknologi, natur og kultur åbner Science fiction-genren et perspektiv på menneskelig tilblivelse som noget forbundet og distribueret – som forbundet med andre mennesker, arter og teknologier.

Mærkværdiggørelse af verden

I takt med at nye teknologier, særligt generativ AI, er trådt ind i børns livsverden, er genren blevet mere relevant og nærværende end nogensinde.

Ursula K. Le Guin, kendt for børnefantasyserien om Jordhavet, har fremhævet, at sci-fi ikke handler om at *forudsige* fremtiden, men om at *beskrive* og *analysere* nutiden ved netop at se den i et fremtidigt og anderledes lys.

Sci-fi sætter måske teknologi, videnskab og fremtidige samfund i centrum, men dens grundtone er humanistisk og fokuserer på, hvordan mennesker relaterer sig til hinanden og til den verden, de skaber og formes af.

Det er sci-fi-litteraturens *mærkværdiggørelse* af verden, der forstyrrer og udfordrer børns verdensforståelse og åbner for undren og refleksion.

I mødet mellem teknologi, natur og kultur åbner genren et perspektiv på menneskelig tilblivelse som noget forbundet og distribueret – dvs. som forbundet med andre mennesker, arter og teknologier.

Der er utallige eksempler på sci-fi i nyere børnelitteratur. En af de mere kendte serier er Adam O.s romantrilogi om *Den rustne verden*, hvor de fire søskende Ramona, Bowie, Peter og Lærke sammen med kæmperobotten Skrot kæmper for fremtiden og håbet i en postapokalyptisk verden fyldt med kyniske voksne, kamprobotten, kæmpelossepladser, plastichave, fake news og manipulation.

Science fiction for børn

Historien foregår i en verden, der på samme tid både minder om og adskiller sig meget fra vores egen. I de tre romaner, startende med *Flugten fra Danmark* (2019), kan læseren følge børnenes rejse gennem en dystopisk ver-

i børnehøjde

inde.

den, hvor meget er anderledes, end vi kender det.

Samtidig optræder utallige referencer til konkrete fænomener, byer og steder (f.eks. Den Gamle By, motorvej E45, Storebæltsbroen, Københavns Rådhusplads og Tivoli) fra virkelighedens verden, og der konstrueres således en tydelig kobling, hvor læseren må forestille sig, at det fremstillede scenarie trods alt ikke er så langt fra den nutidige verden, vi lever i.

Romanerne sætter børnene i centrum i kampen for at fornuft og retfærdighed i sidste ende vil sejre, og historien giver læseren anledning til at sætte spørgsmålstegn ved, hvordan vi bør forme fremtiden. Trods det dystopiske udgangspunkt indgyder historien håb for fremtiden og giver således barnelæseren lov til at drømme om en lys fremtid.

Netop drømme er omdrejningspunktet for en anden sci-fi-serie af Adam O., nemlig bøgerne om Lulu Lukøje, der ligesom *Den rustne verden*-serien egner sig til både højt læsning og læsning på egen hånd, dog for en lidt yngre målgruppe.

Her møder vi Lulu, der i den første bog får job som drømmebuschauffør, og som hver nat transporterer drømmende mennesker rundt i universet til fremmede drømmeplaneter.

Drømme, vand og ilt i fremtiden

Lulu Lukøje-bøgerne minder læseren om behovet for – og vigtigheden af – at drømme.

Faktisk er der ved starten af serien mangel på netop drømme i Lulus hjemby, Drømmeløse. Dette er et karakteristisk genretræk ved den børnelitterære sci-fi: I den fremtidige verden, der ofte er rig på teknologi og fantastiske, futuristiske opfindelser, er der ofte mangel på banale fænomener eller resourcer.

I Søren Jessens roman *Ørkenfeber* er vand en mangelvare, mens det i Nicole Boyle Rødt-nes serie *Itjagt* er manglen på ilt, der definerer den dystopiske fremtidsverden.

Både *Ørkenfeber* og *Itjagt* egner sig bedst til elever fra mellemtrinnet og op. Dette gælder også for *Wonderscape* af Jennifer Bell og *Universe Unlimited* af Sally Altschuler. Her foregår det fremtidige i et fiktivt spilunivers.

Der er således tale om et dobbelt niveau, hvor litteraturen fremstiller en verden, hvori karaktererne gennem computerspil og gaming lever et andet liv i en anderledes verden end deres egen. Der findes også sci-fi for de mindste.

I Morten Dürs serie om Kurt Komet møder vi det 9-årige raketpakkebud Kurt, der sammen med robohunden Rex bringer pakker ud til mærkværdige planeter og væsner i et uendeligt stort univers.

Hos Kurt er livet – trods logistikudfordringer, en krævende chef og en meget irriterende pakkebudsrival – godt og relativt bekymringsfrit, og læseren præsenteres ikke for særlige problematikker knyttet til det fremtidige.

Etiske dilemmaer

Det er derimod tilfældet i Linda Bondestams *Chop Chop – en tapper jordbos beretning*, hvor læseren præsenteres for en verden, der gradvist overtages af robotter, og hvor menneskeheden taber kampen mod robotterne og går til grunde – lige indtil den lille, søde robot Chop Chop husker tilbage på alt det gode ved menneskene og beslutter sig for at rulle udviklingen tilbage.

Bogen bringer etiske dilemmaer knyttet til teknologi, robotter og kunstig intelligens helt tæt på barnelæseren.